

aktivistáinak, pedagógusainak, más művelődési dolgozóinak s nem utolsósorban az ifjúságnak.

BOSNYÁK István

SINKÓ ERVIN ÉVRFODULÓJÁN. Tíz esztendővel ezelőtt halt meg Sinkó Ervin, a felszabadulás utáni évtizedek legnagyobb formátumú, nagy hatást kiváltó egyénisége a jugoszláviai magyar irodalomnak. S a legtalányosabbak egyike is, rehetjük nyomban állításunkhoz keigészítésképpen megfigyelésünket. Talányos alkotói egyéniség volt, elsősorban talán azért, mert nem ismerjük eléggé. Nem az olvasásán múló ismeretére gondolok itt, hiszen az író megismerésének csak első stádiuma műveinek olvasása. Értelmező módon való megismeréséről van szó, ezen a téren pedig csak most kezdjük megtenni az első lépéseket. Hadd jegyezzem meg, a *Híd* most megjelent Sinkó-száma, igény-bejelentésével kétségtelenül ezek közé a bizonyos „első lépések” közé tartozik. Természetesen könnyebb legendákat költeni az intellektuális és etikus forradalmárról, mert nem kell számot vetni sem Sinkó Ervin életművével, sem pedig a korról, amelyben élt, a hatvankilenc esztendővel, tehát a XX. századnak majdnem háromnegyedével sem. Pedig nem lehet megkerülni a Sinkó Ervin neve jelezte élet és irodalom viszonylatokat, számolni kell a valóságos életút kanyargós nyomvonalával, amely Apatinból indult 1898-ban és ért véget Zágrábban a Mirogojon 1967 tavaszán. A sinkói „művel”, amely két verseskönyvvel kezdődik (az egyik Szabadkán, a másik Bécsben jelent meg), folytatódik a húszas években írt és a *Nyugatban* megjelent három regényével, s tanulmányainak első sorozaival; a harmincas évek olyan nagy vállalkozásaival, mint az *Optimisták* és

a *Tizennégy nap*, amelyek egészen az ötvenes évekig kéziratban várták soruk fordulatát; a felszabadulás utáni tevékenysége eredményeivel: publicisztikájával és tanulmányírásával, hogy végződjék a hatvanas évek irodalomtörténeti jellegű könyveivel, a Csokonai Vitéz Mihályról és a magyar irodalom egyes korszakairól írottakkal. És természetesen az ezeket a műveket szüntelenül kísérő versek és napló-szövegek is adva vannak, és éppen ezek azok, amelyek mintegy az élet egészen személyes sáncával kerítik be az író művét.

És számolnunk kell Sinkó Ervin eszmevilágával — ennek nagyságával és minden esendőségével, de változásaival, történelemhez tapadó voltával is. Sok még a talány, az ismeretlen részlet, a meg nem magyarázott s föl nem derített mozzanat a fentiek vonatkozásában, éppen ezért nagyon is nehéz tisztán látni. Nem tudjuk például felmérni, pozitív és negatív vonásait, megmutatni Sinkó Ervin én-központúságának, individualizmusának, amelynek nemcsak objektív tényezői voltak, hanem egészen nyilvánvalóan olyan kényszerképzetei is, amelyek megfejtéséhez talán még a lélektan tudóit is segítségül kell hívnunk. Igaz, egy individualista korszak gyermeke volt, az 1910-es éveké, s ő is azok közé tartozott, akik a forradalomcsinálásban a maguk lelkiüdvével tördöttek elsősorban, és az emberiség megváltásának a kérdését a maguk üdvözülése problémájával egyenlítették ki, azután pedig csodálkoztak, hogy száraz lábbal nem tudnak átkelni a forradalmi, majd pedig az ezt követő ellenforradalmi korszak jelképes „Vörös tengerén”. Miért tartotta magát Sinkó Ervin malkacsul ezekben az eszmei hadállásokban feltűnően sokáig, s miért nem kényszerült korábban szembenézni a valóságos élet valóságos problémáival, s főleg miért kerülte

Elhangzott Zrenjaninban, a március 30-i Híd-bemutatón.

a harcot bénán több mint húsz esztendőn át? Töprenghetünk még magyarázatán. S talán mindennek megfejtése ott lapul Sinkó Ervinnek a szülőföldről való viszonyában, amely ugyancsak fölöttébb ellenmondásosnak látszik.

Sorsa, ha itthoni szemmel nézzük, valóban a föl-földobott kőé volt, ahogy Apatinból Szabadkára, onnan pedig a forradalom felé sodródó Budapestre került. A Tanácsköztársaság bukása után ő nem hazajön, hanem Bécsbe emigrál, majd 1939-ig szüntelenül az elutazás és a hazatérés állapotában látjuk. Egy-két esztendő Szarajevóban (két ízben is), megtelepedési próbálkozás az Apatin melletti Prigrevica Sveti Ivanon — közlési kísérletek a szabadkai *Napló*ban, közben pedig Európa nagyvárosai Párizstól Moszkváig és Moszkvától Párizsig. Gyermekkori traumák riasztották-e, amelyek fel-felkísértenek írásaiban? Vagy pusztá védekezés volt ez, hogy eszményeit, amelyeket melengtetett, megvédje a valóság keményebb ütéseitől, magát pedig megkímélje a szembenézés fájdalomától? A konkrétumok elől futott a nagyvilágba, amelyek véres valóságukkal megkérdőjelezhették volna nézeteit? Sorolhatnánk még a kérdéseket, most halálának tizedik évfordulóján is. De mutassunk inkább műveire, amelyek sorra megjelentek 1947-től kezdődően, régiek és újak vegyest. Emlégsünk az éles tollú publicistát, aki az ötvenes évek elején a Tájékoztató Iroda elleni harc első vonalában állt, s emlékezzünk az egyetemi tanárra Újvidéken, kinek nagyon sokan a tanítványai voltak, s ma is annak vallják magukat, mert fejjel magasodott ki mindannyiunk közül. Nagy és bonyolult élet és mű örökösei vagyunk tehát.

BORI Imre

ROMANTIKA-KONFERENCIA
BELGRÁDBAN. Két évvel ezelőtt megállapodás született a Magyar Tudományos Akadémia és a Szerb Tudományos Akadémia romantika-bizottságaiban a magyar és délszláv romantika komplex kutatási tervéről, amely értelmében nemcsak az irodalommal kapcsolatos kérdéseket ölelnék föl, hanem kitekintenek a művészetekre, történelemre és filozófiára, hogy minél szélesebb fronton vizsgálhassák meg a romantika kérdéseit a két ország szellemi életében. Az elképzelések szerint az említett kérdéseket ezúttal nem az egymásra hatás kereteiben vizsgálnák, hanem az európai romantika szellemi áramlatában igyekeznének megtalálni és meghatározni a magyar és a délszláv romantika jellegét, helyét, szerepét és hatósugarát.

Az első, budapesti konferencián a Magyar és a Szerb Tudományos Akadémia képviselői találkoztak, s az akkor megkezdett munka folytatására került sor az április 5-e és 8-a között Belgrádban megtartott tanácskozáson, azzal, hogy a munkába most már bekapcsolódott az Olasz Tudományos Akadémia is. Itt mondjuk el, hogy a következő konferencia Velencében lesz, azt követően pedig Budapesten kerülne sor a zárókonferenciára, amelyen már az eredmények összegezését kellene elvégezni.

Az említett belgrádi ülészak ismételtén megerősítette azt a feltevést, miszerint a romantikához mint komplex kérdéshez kell hozzányúlni, legalább három nagy területre osztva az anyagot — irodalmira, történelmire és művészetire. Az elhangzott beszámolókról elmondhatjuk: annak ellenére, hogy az értekezlet rendeltetési célja az egyes nemzeti irodalmak és művészetek romantikus korszakának tipológiai vizsgálata, több előadó referátumában a komparatív jelleg jutott ér-